

потребує проведення слідчим додаткових слідчих дій, додаткове проведення інших допитів та прийняття процесуальних рішень.

Також новелою чинного КПК стало те, що з'явилася участь педагога, психолога, а за необхідності - лікаря, при проведенні допиту малолітньої або неповнолітньої особи.

На мою думку, збільшилася кількість гарантій малолітньої або неповнолітньої особи, що прямо витікають із конституційних положень.

Правоохоронні органи відіграють величезну роль у будіванні правової держави, так як вони є частиною цілого механізму, що забезпечує дотримання гарантій стосовно осіб, права яких порушуються чи обмежуються.

Прокурорський нагляд за забезпеченням законності в оперативно-розшуковій діяльності

Сальнікова У.О., студент освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» за спеціальністю «Правознавство» ННІЗН НАВС

Одним із основних способів забезпечення законності та дотримання прав і свобод людини при здійсненні оперативно-розшукової діяльності є нагляд. Функції нагляду можуть здійснюватися різними державними органами, проте головну роль серед них відіграють органи прокуратури, а здійснюваний ними нагляд є дієвим заходом забезпечення прав людини в ході оперативно-розшукової діяльності.

Контроль і нагляд розрізнити досить складно. Якщо контроль це перевірка, облік діяльності кого-, чого-небудь, то нагляд - пильнування, слідкування за кимось, чим-небудь для контролю, забезпечення порядку тощо. Легко переконатися, що, виходячи з етимологічного змісту цих понять, в діяльності контролюючих органів є елементи нагляду, і навпаки, в діяльності наглядових органів - елементи контролю.

Використання термінів «контроль» і «нагляд» як синонімів у текстах нормативно-правових актів - досить поширене явище. Тому здається, що можна було б говорити про появу галузевих синонімів, тобто таких, які трапляються в певній галузі законодавства. Проте окремі науковці на підставі аналізу чинного законодавства вважають, що загальногалузевої синонімії не існує, оскільки в законодавстві іноді розрізняються контрольні та наглядові органи за способом ініціювання їх діяльності. І якщо контроль не допускає зовнішнього ініціювання, то законодавець може в певних галузях законодавства назвати такий контроль наглядом, але за своєю природою нагляд залишається видом контролю. Власне, контроль має статус родового поняття, котре охоплює нагляд як особливий вид контролю у деяких галузях права. Ця особливість пов'язана не з терміном «нагляд», а з характером нагляду, який може бути адміністративним або прокурорським, що уособлює відповідні індивідуалізовані повноваження суб'єктів нагляду. Таким чином, розрізнення «контролю» і «нагляду» зазвичай є результатом неусвідомленої підміни терміна «нагляд» такими термінами, як, наприклад, «прокурорський нагляд» або «судовий нагляд».

Прокурорський нагляд за законністю в оперативно-розшуковій діяльності відрізняється від контролю тим, що, по-перше, органи прокуратури не втручаються безпосередньо в оперативну та організаційну діяльність оперативних підрозділів; по-друге, не здійснюють управління (наприклад, організаційного чи правового) оперативними підрозділами, і зокрема, з погляду доцільності проведення тих чи інших оперативно-розшукових заходів:

і, по-третє, здійснюють виключно єдину функцію стосовно оперативних підрозділів, а саме, нагляд за додержанням законів у ході проведення оперативно-розшукової діяльності.

Прокуратура, як наглядовий орган держави, здійснює діяльність з охорони та захисту прав і свобод людини та громадянина. У п. 2 статті 4 Закону України «Про прокуратуру» закріплено, що діяльність прокуратури має своїм завданням захист від неправомірних посягань на соціально-економічні, політичні та особисті права і свободи людини та громадянина.

Однією з найбільш специфічних та особливих сфер здійснення наглядових функцій прокурора за додержанням законності є оперативно-розшукова діяльність. І не дивлячись на те, що протягом тривалого часу серед практичних працівників та науковців велася дискусія про необхідність прокурорського нагляду за ОРД, все ж таки її доцільність та важливість визнана однією з пріоритетних функцій органів прокуратури.

Адже оперативно-розшукова діяльність носить, в основному, негласний характер і в зв'язку з цим людина часто обмежена у можливості захищати свої права. Під час проведення оперативно-розшукових заходів найбільшою мірою можуть обмежуватися права людини на свободу, недоторканність житла, таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, невтручання в особисте та сімейне життя тощо.

Аналізуючи результати діяльності органів прокуратури, можна стверджувати, що оперативно-розшукова діяльність перебуває під особливим наглядом. При цьому увага приділяється рішенням, що безпосередньо стосуються прав людини.

Прокурорський нагляд, як особливий вид державної влади, в сучасних умовах повинен лише посилюватися і перш за все, коли йдеться про дотримання, захист чи відновлення прав людини в ході оперативно-розшукової діяльності.

Оперативно-розшукова діяльність здійснюється переважно шляхом проведення оперативно-розшукових заходів, частина з яких є гласними і характеризується публічністю, що в більшості випадків означає, що особи поінформовані про заходи, які проводяться відносно них. У випадку порушення оперативним підрозділом прав і свобод громадян у ході проведення оперативно-розшукових заходів ці особи мають більше можливостей оскаржити дії оперативних працівників, реалізувати своє право, яке закріплене в ч. 9 ст. 9 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Захист прав людини є змістом діяльності органів прокуратури з реалізації всіх функцій, передбачених ст. 121 Конституції України, серед яких особливою та найбільш складною є функція нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство. Відповідно до цього прокурорський нагляд забезпечує правильну оцінку ситуації, що дає можливість своєчасно вносити необхідні корективи в діяльність органів, які мають право здійснювати оперативно-розшукову діяльність.

Так, відповідно до ст. 14 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності здійснюється Генеральним прокурором України, його заступниками, прокурорами Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя і привілейними до них прокурорами та їх заступниками, а також уповноваженими наказом Генерального прокурора України начальниками та прокурорами управлінь, відділів Генеральної прокуратури України та прокуратур Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя. Цей перелік всебічно деталізований у п. 2 Наказу Генерального

України № 4/1 гн від 19.09.2005 р. «Про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність». Одночасно зазначені суб'єкти прокурорського нагляду за законністю ОРД наділені в межах своєї компетенції певними правами.

На нашу думку, дієвість прокурорського нагляду за забезпеченням прав людини в оперативно-розшуковій діяльності досягається шляхом виконання закріплених у Законі України «Про прокуратуру» норм про порядок прокурорського реагування на порушення прав людини та реалізацію права людини та громадянина на їх відновлення. Прокурор вносить протест на акт, що порушує права людини й громадянина, або вносить подання про усунення порушень органів або посадовій особі, які видали цей акт, або звертається в іншому порядку, передбаченому процесуальним законодавством.

Розслідування злочинів, пов'язаних із поширенням порнографічної продукції в умовах євроінтеграції України

Сидоріна А.О., студент 6-КМ курсу ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук Комаринська Ю.Б.

На сьогоднішній день в Україні склалися такі об'єктивні причини та умови, які породжують порнографічну індустрію. Статеве життя почали широко демонструвати в засобах масової інформації, кінофільмах, книгах. Останнім часом інтернет переможно проник у наше життя і займає все більшу його частину. Тотальна інтернетизація призвела до появи нового виду злочинності, а саме кіберзлочинності, а також породила нові способи вчинення таких злочинів, як от розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість або розповсюдження порнографічних творів, зображень, інших предметів. Тому з точки зору криміналістики дане питання є актуальним.

Значний внесок у розробку питань протидії поширенням порнографічних предметів зробили такі вчені як І.П. Кононенко, Ю.В. Александров, В. Ю. Борєєв, С.І. Бушмен, С.Ф. Денисов, Р.С. Джинджолія, Р.Х. Кадіров, С. О. Кондранін, А.Ф. Степанюк, І.Г. Сугаков, О.Є. Хабаров, С.В. Хільченко та інші. Враховуючи зміни у законодавстві України виникає потреба заново переглянути деякі аспекти методики розслідування даного виду злочинів, щодо питань проведення необхідних слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) та оперативно - розшукових дій.

Згідно Закону України «Про захист суспільної моралі» продукцією еротичного характеру є будь-які матеріальні об'єкти, предмети, духовна, аудіо-, відеопродукція, в тому числі реклама, повідомлення та матеріали, продукція засобів масової інформації, електронних засобів масової інформації, що містять інформацію еротичного характеру, має за мету досягнення естетичного ефекту, зорієнтована на доросле населення і не збуджує в аудиторії нижчі інстинкти, не є образливою. Розповсюдження продукції сексуального чи еротичного характеру дозволяється за наявності позитивного висновку Національної експертної комісії України із питань захисту суспільної моралі, і лише у спеціально відведених для цього місцях. Наприклад, в спеціалізованих медичних закладах і установах, які мають відповідну ліцензію та ліцензію для надання медичної допомоги особам з сексуальними розладами або у спеціалізованих магазинах, за умови недоступності неповнолітнім і не нав'язування споживачам. І лише за умови герметичної упаковки, спеціального